

PROJEKT ZAVIČAJNICI - PORTRETI MALO SPOMINJANIH, PREŠUĆIVANIH I ZABORAVLJANIH

DANIJELA LJUBIČIĆ MITROVIĆ □ Muzej Brodskog Posavlja, Slavonski Brod

sl.1. i 2. Dragutin Schwendenmann -
draguljar, urar, optičar i rezbar u i ispred
dućana koji je vodio

sl.3. Diploma za Grand Prix i Zlatnu
medalju osvojene na Međunarodnoj izložbi
u Richmondu, London, 1911.

sl.4. Diploma za Zlatnu medalju dobivenu
na Trećoj internacionalnoj izložbi moder-
nog progresa u Parizu, 1911.

Poticaj ciklusu *Zavičajnici* knjiga je prof. Stjepana Krpana *Zavičajnici - portreti malo spominjanih, prešućivanih i zaboravljenih*, izdana u Slavonskom Brodu 1994. godine. Potaknula je ideju da se i u izložbenoj djelatnosti započne višegodišnji projekt kojim će se nastojati prikazati život i djelo zaslužnih ljudi našega kraja, nepravedno zaboravljenih, rijetko spominjanih i niz godina prešućivanih. Projekt je pokrenula Ivanka Cafuta, viša kustosica Muzeja Brodskog Posavlja. Prva izložba realizirana je 1995. godine. Prikaz je života trojice domoljuba Josipa Gunčevića (1895. - 1945.), Josipa Mirkovića (1906. - 1945.) i Josipa Puztaja (1923. - 1944.). Posvećena je 50. obljetnici bleiburške tragedije. Druga izložba iz projekta realizirana je 1997. pod nazivom *Tomislav, vitez Pracny*, a prikaz je života i djelovanja Tomislava Pracnyja (1874. - 1943.) učitelja, školskog nadzornika, kulturnog djelatnika i dobrotvora, čovjeka koji je svojim radom zadužio Brođane. Sljedeća u nizu izložba je o Vilimu Buku (1891.- 1962.), brodskom tiskaru, izdavaču i društvenom djelatniku. Izložba o Vladimiru Prebegu, odvjetniku, narodnom zastupniku, političaru i predsjedniku Hrvatske stranke prava realizirana je 2001. godine, uz obilježavanje 140. obljetnice Stranke prava.

U travnju 2005. postavljena je izložba iz istoimenog ciklusa pod nazivom *Dragutin Schwendemann - zlatar, draguljar, graver i slikar*. Autori izložbe su Stribor Uzelac Schwendemann, unuk Dragutina Schwendemanna, i Danijela Ljubičić Mitrović, kustosica Muzeja Brodskog Posavlja. Izloženi predmeti u vlasništvu su obitelji, koja je nakon izložbe donirala četrnaest obiteljskih portreta i time znatno obogatila fundus Galerijskog odjela Muzeja Brodskog Posavlja.

Između dva svjetska rata Dragutin Schwendemann bio je jedan od stupova brodske građanštine angažiran u društvenome, kulturnom i sportskom životu grada. Naziv izložbe determinira neka od interesnih polja toga svestranog Brođanina. Osim intimnoga i profesionalnog konteksta, izložba daje uvid i u njegovu najdražu preokupaciju - slikarstvo. Obiteljsko podrijetlo Dragutina Schwendemanna pratimo od 18. stoljeća. U migracijskom pohodu od njemačke pokrajine Pfalz u panonski prostor, obitelj Schwendemann pridružila se zajednici podunavskih Švaba i nastanila se u Bačkoj. Krajem 19. stoljeća Schwendemanni dolaze u Brod na Savi, gdje Dragutin pohađa pučku školu te izučava zlatarski obrt. Još za vrijeme školovanja primijećen je njegov interes i talent za crtanje. Godine 1899. godine odlazi u Budimpeštu, gdje nastavlja zlatarsko usavršavanje. Počinje sam dizajnirati nakit te vješto i maštovito crta minijature predloške. Iz Budimpešte odlazi u Beč, a potom 1905. godine u München. Upoznaje se

s Albertom Knabom, poznatim njemačkim umjetnikom, litografom, slikarom i likovnim pedagogom, tada predsjednikom Saveza njemačkih ilustratora. Poznanstvo s Knabom i krugom ljudi oko njegova atelijera impresioniralo je Schwendemanna tako da je odlučio napustiti zlatarski obrt i posvetiti se isključivo slikanju. Stribor Schwendemann u tekstu kataloga izložbe piše o nesporazumu između Schwendemanna i njegova mentora. *Knab je bio pripadnik internacionale duha i pokreta kreativnog odbacivanja preidealističkih i preestetiziranih konvencija stare generacije, a Schwendemann je intimno bio vjeran idealima točnog reproduciranja oblika i akademskom realizmu koji ilustrira miran život i stabilan svijet i javno potvrđuje etičke norme sitne buržoazije.*

Od slikarstva Dragutin Schwendeman nije uspijevaao živjeti te je bio prisiljen ponovno se vratiti zlatarskom obrtu. Iz Münchena odlazi natrag u Beč, a već u proljeće 1906. vraća se kući u Brod. Kao vrhunski majstor i obrtnik u Brodu nije imao konkurencije. Još 1905. godine na izložbi bečkih zlatara *Werkstalen Austellung* Schwendemanov prsten od četiri dijela nagrađen je zlatnom kolajnom. I kasniji njegovi zlatarski radovi bit će zapaženi i nagrađivani. Na *Svjetskoj izložbi modernog progressa* u Parizu 1911. godine nagrađen je za zlatarsko umijeće i izložene radove, a na međunarodnoj izložbi *Works of art* u Londonu iste godine dobitnik je Grand prix. Na velikoj *Zanatskoj izložbi Saveza hrvatskih obrtnika* 1933. osvaja drugo mjesto i srebrnu plaketu za izloženo remek-djelo majstorske vještine - ružu izrađenu od srebra. Sudjelovao je u osnivanju brodske podružnice Saveza hrvatskih obrtnika 1909. godine, te je izabran za njezina počasnoga doživotnog predsjednika.

Dragutin Schwendeman regrutiran je u Prvi svjetski rat 1914. godine, u kojemu je kao vojnik proveo nešto više od četiri godine (1914. - 1918.). Sudionik je bitke na Ceru i Zlatiboru. Godine 1915. prebačen je na galicijsku frontu. Ondje ostaje do kraja rata. Vrlo su zanimljive njegove ratne dopisnice koje je slao obitelji, s crtežima ratne tematike te prizorima iz vojničkog života. Na izložbi su prikazane i Schwendemannove slike u tehnicu ulja, koje tematski i vremenski pripadaju ratnom razdoblju. Između dva svjetska rata Dragutin Schwendemann jedan je od nositelja društvenoga, kulturnoga i sportskog života grada. O tome svjedoče brojne izložene diplome i iskaznice društava kojima je bio osnivač ili član. Jedan je od osnivača i član Hrvatskog sokola, utemeljitelj i član uprave Brodskog športskog kluba Marsonija (1923.), aerokluba Naša krila (1934.). Utemeljitelj je šahovskoga i filatelističkog kluba, a u Hrvatskome numizmatičkom društvu bio je respektabilan član s najvećom privatnom kolekcijom medalja i plaketa u Hrvatskoj. Podupirao je, donirao i bio inicijator osnivanja Gradskog muzeja (1934.). Jedan je od utemeljitelja Kulturnog društva Berislavić (1942.). Bio je počasni član pjevačkog društva Davor i brodskoga Dobrovoljnog vatrogasnog društva te aktivni član Matice hrvatske. Utemeljitelj je i član brodskog Rotary Cluba 1935. godine.

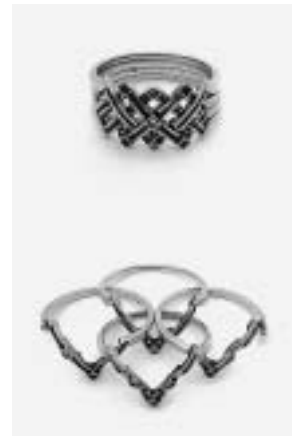
Odstupanjem od profesionalnoga slikarskog angažmana, Schwendemann nije odustao i od slikanja, o čemu svjedoči drugi dio izložbe. Nakon 1906., tj. nakon povratka iz Münchena u Brod, naslikao je niz kompozicija u slikarskoj tehnici ulja na platnu od obiteljskih portreta do pejzaža i mrtvih priroda. Svoje slikarsko umijeće usavršavao je u dvije dopisne slikarske škole: Mal und Zeichen Unterricht G.M.B.H. iz Berlina, a zatim i na Fernakademie Paul Linke iz Karlsruhea, te je 1921. godine stekao i diplomu *crtača i slikara osobito u figuralnim i dekorativnim motivima*. Bio je vješt karikaturist, a svoje radove objavljuje u humorističnim časopisima *Osa* i *Ondulirani jež*. Osim brojnih crteža olovkom, ugljenom i tušem, ostavio je radove u tehnici pastela, akvarela, kolaža i leporela, nekoliko crtačkih blokova prepunih crteža, a izuzetno je zanimljiva njegova autobiografija u stripu, koja se sastoji od crteža s prizorima iz života, često popraćenih duhovitim komentarima. Schwendemann se bavio i pedagoškim radom. Od 1935. do 1938. godine bio je nastavnik predmeta stručno i prostoručno crtanje u Šegrtsoj školi. Prijatelj evao je s velikim brojem znamenitih Brođana i gotovo sa svim predratnim profesorima crtanja u brodskoj gimnaziji: Milanom Cindrićem, Ivanom Domcem, Jerolimom Mišeom, Olafom Globočnikom, Julijem Tomićem i Rizahom Štetićem te sa slikarima Slavkom Tomerlinom i Josom Bužanom. Schwendemannov slikarski opus po svom se značenju pridružuje slikarskoj ostavštini Josipa Muravića, Karla Feketea, Alberta Grubera, Radoslava Kerna te Vasilija Antipova, koji čine jezgru brodske likovnosti 20. stoljeća.

Primljeno: 28. veljače 2006.

THE PROJECT LOCAL PEOPLE - PORTRAITS OF THE LITTLE MENTIONED, OVERLOOKED AND FORGOTTEN

The spur to the cycle Local People was the book of Stjepan Krpan *Local People - Portraits of Little Mentioned, Overlooked and Forgotten*, published in Slavonski Brod in 1998, which set off the idea that exhibition work should start a several-year-long project to attempt to display the life and work of very meritorious people who have been unjustly forgotten, seldom mentioned and overlooked for numbers of years.

The project was launched by Ivanka Cafuta, senior curator of the Museum of Brod Posavlje. The first exhibition was produced in 1995. In April 2005 an exhibition of the same cycle entitled *Dragutin Schwendenmann - goldsmith, jeweller, engraver and painter* was mounted. Between the two wars, Dragutin Schwendenmann was one of the pillars of the middle classes of Slavonski Brod and took a leading part in the social, cultural and sporting life of the town.

sl.5. Sastavljeni i rastavljeni prsten koji je na *Werkstalen Austellungu*, 1905. u Beču dobio Zlatnu medalju

sl.6. Dragutin Schwendenmann, u Beču, srpanj 1907.